

Nieuws van Toen en Nu / 31

Het mannetje van de radio

's Werelds eerste radioprogramma komt uit... Den Haag! Hanso Schotanus à Steringa Idzerda (inderdaad, een hele mondvol!), fabrikant van radioapparatuur, zendt vier avonden in de week het muziekprogramma *Soirée Musicale* uit. Het is 1919. In ons land mogen vrouwen voor het eerst gaan stemmen. De ANWB plaatst voor fietsers wegwijzers in de vorm van paddenstoelen. Luchtvaartpionier Albert Plesman richt de KLM op en C&A start met de verkoop van herenconfectie.

6 November | **RADIO** | 1919

Soirée-Musicale.

(Donderdagavond 8–11 uur n.m.)

PROGRAMMA:

1. Luif in je ransel	Paradomarsch.
2. Valse Bauffy	Czigano.
3. Rigoletto	Quatuor.
4. Een meisje dat men nooit vergeet	Speenhoff.

Advertentie voor eerste radiuitzending (Afb.: isGeschiedenis)

1919 is een jaar dat bol staat van ontwikkelingen waarvan iedereen nog het nodige zal gaan merken. De Italiaanse journalist Benito Mussolini richt in Milaan de fascistische strijdbond op en ene Adolf Hitler sluit zich aan bij de Nationaalsocialistische Arbeiderspartij (NSDAP). Twee Engelse waaghalzen, Alcock en Whuitten-Brown, vliegen als eersten non-stop over de Atlantische Oceaan. Ze doen er zestien uur en twaalf minuten over. En in deze regio? Ook hier merk je dat er andere tijden aankomen. In Holten krijgt de lantaarnopsteker eervol ontslag, omdat in de straatlantaarns elektrische lampen zijn geplaatst. En de tolgaarder aan de Larense grindweg in Holten wordt ontslagen omdat de provincie de weg heeft overgenomen. Het is allemaal te lezen op jaarpaal 1919 van het Wereldtijdpad.

Als in 1986 het eerste computervirus opduikt, zijn er weinig mensen die voorzien hoeveel ellende digitaal vandalisme ons zal gaan bezorgen. Hetzelfde geldt voor

het eerste spambericht dat in 1993 per ongeluk door een fout in een computerprogramma naar tweehonderd nieuwsgroepen tegelijk wordt gestuurd. Een jaar eerder stuurt de Engelsman Neil Papworth het eerste sms'je met de tekst 'Merry Christmas'. Het is gewoon lastig te voorspellen welke impact actuele gebeurtenissen in de toekomst zullen hebben.

Dat geldt ook voor de uitzendingen van Hanso Schotanus, honderd jaar geleden. Schotanus is een techneut die gewoon wil weten wat het bereik van zijn 'speeltje' is. Hij roept luisteraars op een berichtje te sturen van waar ze zijn radio-uitzending konden horen. Tot dan toe wordt radioapparatuur vooral gebruikt voor scheepscommunicatie, maar Schotanus wil nagaan of het medium radio misschien ook voor iets anders te gebruiken is. In de krant plaatst hij advertenties waarin hij de lezers oproept de volgende dag naar muziek te luisteren. Om iedereen nieuwsgierig te maken publiceert hij ook een lijstje met de nummers die hij ten gehore zal brengen.

Door Hanso Schotanus gebouwde radiozender (Beeld en Geluid Wiki)

Natuurlijk zijn er ook mensen die het maar een gevaarlijke ontwikkeling vinden. Ze zijn bang dat zo allerlei vreemde ideeën de ether in worden geslingerd, die zonder enige controle rechtstreeks in de huiskamer terecht komen. Nu, honderd jaar later, hoor je die geluiden weer. Nu hebben die betrekking op nepnieuws dat ongecontroleerd via Twitter en Facebook de wereld over gaat. Wat dat betreft is er dus niet zoveel veranderd.

Floor Looy / september 2019